

Stationsgebouw terug naar oorspronkelijk historische uitstraling

KLEURMETAMORFOSE voor station Zwolle

Vanaf eind oktober 2016 tot aan de jaarwisseling verrichtte de Rutten Groep uit Nijmegen het periodiek onderhoudsschilderwerk aan het stationsgebouw in Zwolle. Niet zomaar een onderhoudsproject, maar een ingrijpende metamorfose gebaseerd op een gedegen visie en beleidsplan van NS Stations en ProRail.

NS Stations bezit een groot aantal fraaie monumentale stationsgebouwen. Zo'n karakteristiek station is meestal een prachtige toegang naar het centrum van een stad of dorp. Tien jaar geleden besloot de NS om deze positieve uitstraling van hun cultureel-historisch erfgoed meer aandacht te geven en daarop een eigen visie te ontwikkelen. De beleidsmakers van de spoorwegen kwamen tot de conclusie dat toekomstige veranderingen aan stations

zorgvuldig moesten worden afgestemd op hun cultuurhistorische waarde.

In samenwerking met adviesbureau Steenhuis Meurs werd 'De Collectie' vastgesteld. Dit is een verzameling van vijftig operationele, monumentale stations. Bij deze stations speelt de cultuurhistorische waarde nadrukkelijk mee in het dagelijks beheer en bij verdere ontwikkeling van het spoor netwerk. De eigenaar wil namelijk terug naar de oorspronkelijke uitstraling van het

gebouw. Om tot een goed onderhouds-, renovatie- of restauratiebeleidsplan voor zo'n stationsgebouw te komen, worden een bouwhistorisch onderzoek en een kleurhistorische verkenning uitgevoerd.

BOUWHISTORIE

In het voorjaar van 2016 begon NS Stations met de voorbereiding van de renovatie van en het onderhoudsschilderwerk aan het monumentale stationsgebouw Zwolle. "Dit historische pand behoort tot 'De Collectie'. Uit onderzoek van bureau Steenhuis Meurs blijkt dat het hoofdgebouw van station Zwolle, type 'eerste klasse', stamt uit 1863 en werd gebouwd naar een ontwerp van architect K.H. van Brederode. Tot ongeveer 1950 bleef het hoofdgebouw redelijk ongeschonden. Daarna

Foto's: Fotografie Gijs Versteeg

Een hoogwerker wordt ingezet om het moeilijk bereikbare schilderwerk uit te voeren.

werden aan en om het station forse wijzigingen doorgevoerd vanwege veranderde vervoersstromen in en om het hoofgebouw", vertelt Rolinka Veldhuizen, adviseur techniek bij NS Stations. Zij begeleidt namens NS Vastgoed en Ontwikkeling de werkzaamheden aan de stations in Noord-Nederland.

KLEURADVIES

Vanuit de kleurverkenning aan het hoofgebouw van station Zwolle (zie kader) vroeg de opdrachtgever aan Veldman en Veltman restauratie- en decoratieschilders een historisch kleuradvies te maken. Zij baseerden hun advies op de derde bouwphase uit 1908 die bestaat uit een Bentheimer zandsteenkleur op de muuroppervlakken en rode kozijnen, ramen en deuren. Het voorstel werd door hen visueel ondersteund door middel van een digitaal ingekleurde foto, waarin het kleuradvies was verwerkt. Het palet geeft een harmonieus beeld waarbij de kleuren in helderheid en verzadiging sterk verwant zijn. Ook wordt hiermee de architectonische opbouw ondersteund. Vervolgens besprak NS Stations het kleuradvies met de gemeente Zwolle en het Oversticht, een stichting die zich inzet voor ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en erfgoed. Na goedkeuring door beide instanties kon het onderhoudstraject met de ingrijpende kleurmetamorfose van het stationsgebouw beginnen.

ONDERHOUDSPAN

"Door jaarlijkse inspectie heeft NS Stations goed inzicht in de onderhoudstechnische kwaliteit van het object. Dit geldt ook voor de mechanische beschadigingen door de dagelijkse bedrijvigheid op stations. Het inspectiewerk betreft meestal een visuele inspectie", aldus Veldhuizen. "Hierop baseert NS Stations het onderhoudsplan. Goed beheer en onderhoud kunnen

de levensduur van het stationsgebouw aanzienlijk verlengen en mag daarom geen sluitpost zijn."

De eerste stap in de voorbereiding van een offerteaanvraag is de opdracht goed in kaart brengen en vervolgens vindt een onderhandse aanbesteding plaats. Hiervoor nodigt NS Stations geselecteerde onderhoudsbedrijven uit die bekend zijn met de problematiek en activiteiten rond stationsgebouwen. Na aanbesteding kreeg de Rutten Groep uit Nijmegen de opdracht in Zwolle.

RUTTEN GROEP

Het onderhoud aan gecompliceerde vastgoedprojecten is voor de Rutten Groep geen onbekend terrein. Diverse renovatiewerkzaamheden aan spoorwegcomplexen zijn al door dit bedrijf uitgevoerd. "Diensten en werken die anderen niet aandurven, pakken wij op. Onze slogan is 'Eerst denken, dan doen'. Elk vraagstuk is voor ons een uitdaging om tot een goede oplossing te komen", zegt Cor Rutten, directeur van de Rutten Groep. Hij vervolgt: "Voor een opdrachtgever zijn wij als onderhoudsbedrijf hoofdaannemer en het eerste aanspreekpunt. Wij zoeken de beste specialisten op elk vakgebied die in een onderhoudsketen passen. Zo werd aan dit stationsgebouw een 'Zwols tintje' gegeven door verfproducten en -systemen van Wijzonol te gebruiken. De Koninklijke Van Wijhe Verf levert namelijk kwalitatief uitstekende producten." Vanuit het kleuradvies werden door de Rutten Groep diverse proefvlakken Wijzonol-producten op het gebouw gezet. Hierna werd de definitieve kleurkeuze bepaald. Aanvankelijk was het de bedoeling om het werk uit te voeren direct na de bouwvakvakantie van 2016. Op basis van dit tijdstip maakte Hans Hartsuiker, adviseur van Wijzonol, een verftechnisch advies. "Door allerlei omstandigheden kon het

Het stationsgebouw in Zwolle voor het onderhoudsschilderwerk begon.

Johan Joosten van de Rutten Groep verwerkt roodkleurige Wijzonol LBH 540 op een kozijn van het station.

Johan Joosten van de Rutten Groep verwerkt roodkleurige Wijzonol LBH 540 op een kozijn van het station.

>>> KLEURMETAMORFOSE

voor station Zwolle

werk echter pas eind oktober beginnen. In verband met de slechtere weersomstandigheden en lagere temperaturen, zijn de producten en systemen aangepast met verftypen die hiervoor geschikt zijn”, vertelt Rutten.

VOORBEHANDELING

Op sommige plaatsen werd houtrot geconstateerd. Via deelvervanging met grenenhout zijn nieuwe dorpeldelen en/of stijlstukken in enkele kozijnen aangebracht. Hierna kon de uitvoering van het schilderwerk beginnen. Rutten: “Bij schilderwerk geldt dat goed schoonmaken het halve werk is. Reinigen is even belangrijk als het kiezen van een duurzaam verfysteem. De ondergrond moet goed stof- en vetvrij zijn, zodat het aan te brengen verfysteem perfect hecht. Om de hechting extra te bevorderen, wordt de oude verflaag op de houten kozijnen intensief machinaal geschuurd. Het muurwerk is met een hogedrukreiniger schoongemaakt en vervolgens handmatig geborsteld.”

PRODUCTEN EN SYSTEMEN

De werkzaamheden aan het monumentale stationsgebouw in Zwolle bestonden uit

het onderhoudsschilderwerk aan alle houtdelen zoals het lijstwerk, raamkozijnen en deurpartijen. Na de voorbehandeling werden alle naden gekit met Sikaflex polyurethankit 84 UV+. De beglazing in ramen en kozijnen plakten de schilders eerst af. “Dit is technisch beter. Hierdoor kan de verflaag egalier worden aangebracht”, aldus Rutten. Het werk is zowel met kwast als roller uitgevoerd. De roller werd gebruikt om snel de juiste hoeveelheid materiaal gelijkmatig aan te brengen. De opgebrachte verflaag werkte men daarna met de kwast af. Als grondverf viel de keus op Wijzonol LBH 450 Grondlak. Voor de aflak gebruikte Rutten Wijzonol LBH 450 Hoogglans, aflak op basis van urethan-alkydhars.

“De verf verwerkte soepel, ondanks de lage temperatuur, en de opgebrachte donkerrode verflaag gaf een mooie strakke vloei en een uitstekend ‘standvermogen’ en (kanten)dekking. De verflaag was bij 5° C binnen drie uur droog. Voor dit soort werk is de droging belangrijk om zo minimale overlast te veroorzaken voor de gebruikers van het station. Wijzonol garandeert dat LBH 450 bijzonder goed bestand is tegen krassen en stoten. De

buitenduurzaamheid van dit product is uitstekend”, aldus Rutten.

De gepleisterde muren en muuromlijstingen rond de kozijnen schilderde Rutten met Wijzoplex 250 Extreem in een Bentheimer zandsteenkleur in twee lagen. Deze muurverf is een watergedragen, eiglanzende en buitenduurzame, gladde muurverf op basis van acrylaatcopolymeer. De verf is inzetbaar bij lage temperaturen en snel wisselende weersomstandigheden. Het product is al bij 5°C in 30 minuten stofdroog en na een uur regenvast.

RESULTATEN

Zowel NS Stations als opdrachtgever en Rutten Groep als opdrachtnemer kijken terug op succesvol uitgevoerd onderhoudswerk aan het stationsgebouw in Zwolle. “Wij kunnen concluderen dat het uitgangspunt ‘het station terugbrengen naar de oorspronkelijke uitstraling’ prima is geslaagd”, zegt Veldhuizen. Rutten: “En ik hoor van mijn medewerkers alleen maar enthousiaste verhalen over de toepassing van de toegepaste producten. En niet te vergeten: veel voorbijgangers en reizigers reageren positief op het eindresultaat.”

Het kleurhistorisch onderzoek is uitgevoerd door Veldman en Veltman.

KLEURVERKENNING

In het kader van de renovatie van het exterieur, inclusief het onderhoudsschilderwerk, van station Zwolle heeft Veldman en Veltman restauratie- en decoratieschilders uit Oudemolen in opdracht van NS Stations een historische kleurverkenning uitgevoerd aan diverse onderdelen van het exterieur van het stationsgebouw. Veldhuizen hierover: “De doelstelling van dit onderzoek was te komen tot een documentatie van de historische verflagen, waarbij de nadruk ligt op de meest relevante kleurperiodes en de mogelijk oorspronkelijke kleurperiode.” Het onderzoek is uitgevoerd in april 2016. Door grondig speurwerk lukte het Veldman en Veltman om van de meeste ondergronden op diverse moeilijk bereikbare plaatsen restanten van volledig lijkende verfsysteem pakketten terug te vinden. Veldman en Veltman werken volgens de nieuwe uitvoeringsrichtlijnen Kleurhistorisch onderzoek URL2004 van de ERM.